

Sygn. akt I CSK 513/15

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 czerwca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Iwona Koper

SSN Karol Weitz

Protokolant Ewa Krentzel

w sprawie z powództwa A. J.
przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Finansów
o zapłatę,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 2 czerwca 2016 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 23 stycznia 2015 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 stycznia 2015 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanego Skarbu Państwa od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 27 lutego 2014 r., którym zasądzona została od Skarbu Państwa – Ministra Finansów na rzecz powoda kwota 83 473,26 złotych, oddalone powództwo w pozostałym zakresie i orzeczono o kosztach procesu.

Z ustaleń w sprawie wynika, że powód był zatrudniony od stycznia 1984 r. do 29 września 2011 r. na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w JSW S.A. KWK „K.” W związku z osiągnięciem przez powoda wieku emerytalnego, dnia 2 października 2010 r. przyznane mu zostały decyzją z dnia 28 października 2010 r. świadczenia emerytalne w wysokości 3 918,14 brutto (3 210,51 złotych netto) miesięcznie; od tego czasu powód nadal pozostawał w stosunku pracy i pobierał emeryturę. Ze względu na wejście w życie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, dnia 29 września 2011 r. powód rozwiązał łączący go stosunek pracy i złożył oświadczenie dnia 30 września 2011 r. o niepozostawaniu w stosunku pracy. Mając zdolność do pracy podjął ją na podstawie umowy zlecenia u innego przedsiębiorcy z wynagrodzeniem w wysokości 1000 złotych miesięcznie.

Z uwagi na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12 (OTK-A 2012, nr 10, poz. 121), który stwierdził niezgodność z Konstytucją art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jako niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji. Powołany w wyroku Trybunału art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS stanowił, że w wypadku kontynuacji stosunku zatrudnienia wobec osoby, która osiągnęła ustawowo określony wiek emerytalny zawiesza się wypłatę przysługującej jej świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Przepis ten miał zastosowanie do powoda, będącego osobą, która uzyskała prawo do emerytury

w poprzednim stanie prawnym, tj. w okresie od 1 stycznia 2009 r. do 30 grudnia 2010 r. W tym stanie rzeczy, zdaniem Sądu Okręgowego spełnione zostały wobec powoda przesłanki z art. 417¹ § 1 k.c. i przysługiwało mu odszkodowanie w zasądzonej wysokości. Stanowisko to podzielił odnośnie do ustaleń faktycznych i oceny prawnej Sąd drugiej instancji, oddalając apelację pozwanego Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra Finansów i zasądzając na rzecz powoda koszty postępowania.

W skardze kasacyjnej Skarb Państwa Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa zarzucił Sądowi Apelacyjnemu naruszenie zaskarżonym wyrokiem przepisów prawa materialnego, tj. art. 417 § 1 w związku z art. 417¹ § 1 i art. 361 § 2 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z ustaleń wynika, że na skutek wejścia w życie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS powód został pozbawiony możliwości uzyskania dwóch świadczeń: emerytury i wynagrodzenia ze stosunku pracy, w którym by pozostawał nadal w KWK „K.”, co najmniej do końca 2013 r. Powołany przepis sprawił, że został zmuszony do wyboru, czy nadal pozostawać w stosunku zatrudnienia i otrzymywać wynagrodzenie, czy zrezygnować z pracy i uzyskiwać świadczenie emerytalne. Wybrał pobieranie emerytury, ale to nie ma znaczenia, gdyż zrezygnowanie z drugiego (wyższego) świadczenia pozostaje w związku przyczynowym z obowiązywaniem normy prawnej, uznanej następnie za niekonstytucyjną. Okoliczność ta została przyznana przez pozwanego w uzasadnieniu skargi kasacyjnej. Jednakże pozwany uważa mimo to, że powodowi nie należy się zasądzone świadczenie, gdyż istota niezgodności z Konstytucją stwierdzona w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. „nie zasadzała się na szkodzie przejawiającej się w utracie możliwości otrzymania obu dotychczas uzyskiwanych świadczeń przez powoda, jak to określiły sądy obu instancji.”

Twierdzenie takie jest niewłaściwe. Wadliwe jest również rozumowanie skarżącego, który ponowił w uzasadnieniu podstawy skargi - kwestionującej

zastosowanie w sprawie art. 417¹ § 1 k.c., wiążąc to z art. 417 § 1 i art. 361 § 2 k.c. - twierdzenie, że w zaskarżonym wyroku nie został uwzględniony „zysk” powoda polegający na braku świadczenia przezeń pracy. Kwestia ta została wystarczająco wyjaśniona w uzasadnieniu wyroku Sądu pierwszej instancji, a następnie przez Sąd Apelacyjny wskutek odwołania się do spełnienia przez powoda przesłanek odpowiedzialności cywilnej Skarbu Państwa określonych w powołanych przepisach, z dowiedzeniem także wystąpienia związku przyczynowego między zdarzeniem wyrządzającym szkodę (wejście w życie niekonstytucyjnego przepisu, wymuszającego określone, racjonalne zachowanie poszkodowanego) a szkodą, w postaci utraty wynagrodzenia ze świadczenia pracy, które w okolicznościach faktycznych ustalonych w sprawie miałoby miejsce z prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 3 października 1995 r., I PZP 25/95, OSNP 1996, nr 9, poz. 27; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2008 r., II PK 175/07, OSNP 2009, nr 13-14, poz. 169 i z dnia 12 lipca 2011 r., II PK 19/11, OSNP 2012, nr 19-20, poz. 231).

Ocena związku przyczynowego w sytuacji podobnej do występującej w tej sprawie, albo częściej odwrotnej, a więc odnoszącej się do prawdopodobieństwa przysługiwania świadczeń emerytalnych była wielokrotnie, w taki sam sposób jak w rozpoznawanej sprawie przyjmowana w orzecznictwie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2008 r., II PK 175/07, OSNP 2009, nr 13-14, poz. 169 i przytoczone w nim wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2000 r., II CKN 578/99; z dnia 18 października 2000 r., V CKN 111/00; z dnia 21 czerwca 2001 r., IV CKN 382/00 oraz z dnia 14 października 2005 r., III CK 101/05). Podobnie, wbrew twierdzeniu skarżącego, który dopatruje się swoistej premii w przyznaniu odszkodowania powodowi, a nawet jego przyczynienia się do powstania szkody według art. 362 k.c., o czym nie może być mowy, orzecznictwo traktuje umiarkowanie i racjonalnie wysokość wynagrodzenia należnego za uniemożliwienie kontynuowania pracy, spowodowane różnymi przyczynami, niezależnymi od pracownika (por. uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2009 r., I PZP 2/09, OSNP 2010, nr 1-2, poz. 1; uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 3 października 1995 r., I PZP 25/95, OSNP 1996, nr 9, poz. 127; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2011 r., II PK 19/11, OSNP 2012,

nr 9-20, poz. 231; z dnia 22 listopada 2012 r., I PK 113/12, nie publ. i z dnia 30 listopada 2012 r., I PK 132/12, nie publ.). W rozpoznawanej sprawie zasądzoną kwotę ustalono, obniżając wysokość wynagrodzenia utraconego ze stosunku pracy do wysokości świadczenia emerytalnego, ze względu na wynagrodzenie otrzymywane z wykonywanej przez powoda umowy zlecenia (1000 złotych miesięcznie).

Niewątpliwe jest jednak, że w okolicznościach ustalonych w sprawie powodowi należy się naprawienie szkody polegającej na nieuzyskaniu przez niego wynagrodzenia za pracę. W szczególności nie można aprobować poglądu skarżącego, z którego wynika, że wprawdzie Trybunał Konstytucyjny stwierdził nieważność określonego przepisu ustawowego, w tym wypadku art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale to nie miało na celu wyzwolenia roszczeń odszkodowawczych. Uznanie wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, że wskazane przepisy są niezgodne z Konstytucją powoduje ich unicestwienie w systemie prawa, tak jakby nigdy nie obowiązywały (*ex tunc*), a więc dotyczy to wszelkich zdarzeń prawnych, które zaszły z uwzględnieniem takich przepisów. Tożsame stanowisko do tutaj przedstawionego zajął Sąd Najwyższy - rozpoznając podobną sprawę – w wyroku z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie I CSK 350/15. Należy zatem przyjąć, że osoby, które rozwiązały stosunek pracy w celu uniknięcia zawieszenia uprawnień emerytalnych, ze względu na obowiązywanie przepisu ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, uznanego następnie wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego za sprzeczny z Konstytucją mogą się domagać naprawienia szkody polegającej na utracie wynagrodzenia za pracę, którą by z wysokim stopniem prawdopodobieństwa nadal wykonywali.

Mając to na uwadze należało na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalić skargę kasacyjną.

db

kc